

II. Fejezet

Heidelberg

[A császárnő érkezése]

- részlet -

A vasútállomás közelében lévő hotelben szálltunk meg. A következő reggelen, amikor a szobámban a reggelire vártunk, érdeklődve figyeltünk fel arra, ami a szemben lévő szálloda előtt játszódott le. Elsőként a *kapusnak* hívott kiválóság jelent meg az ajtóban (aki nem a portás, de amolyan első szolgaféle a hotelban). Ragyogóan tiszta kék uniformist viselt, amelyet csillogó sárgaréz gombok díszítettek, a sapka és az ujjhajtóka körül aranyzsinór lógott, és fehér kesztyű is volt a kezén.

Hivatalos pillantást vetett a helyzetre, aztán elkezdett parancsokat osztogatni. Két szolgálólány jött ki vödrökkel, söprűkkel és kefékkel, aztán alaposan tisztára súrolták a járdát; ezalatt két másik leány azt a négy márványlépcsőt súrolta, amely a bejáráshoz vezetett. Mögötte néhány házi szolgát láttunk, amint éppen a nagy lépcsőn lévő szőnyeget emelik fel. A szőnyeget elvitték és az utolsó porszemet is kiklopfolták és kikefélték belőle, majd visszavitték és újra leterítették. A lépcsőknél lévő szőnyegrögzítő rudak kimerítő fényezésben részesültek, aztán visszakerültek a helyükre. Ekkor egy csapat szolga virágzó növényekkel teli cserepeket hozott és csodaszép dzsungellé varázsolva rendezte el őket a bejárat és a lépcső vége körül. A többi szolga a különböző emeleteken található valamennyi balkont virágokkal és szalagokkal díszítette; míg mások a tetőre mentek fel és egy nagy zászlót vontak fel az ott található rúdra. Most érkezett még néhány szobalány, akik újra csinosítani kezdték a járdát, utána nedves rongyokkal törölték fel a márvány lépcsőket és végezetül tollseprűkkel porolták le őket. Aztán egy széles fekete szőnyeget cipeltek ki és fektették le a márványlépcsőre, majd a járdán keresztbe kigurították egészen a járdaszegélyig. A *kapus* pillantása végigfutott a szőnyegen és úgy találta, hogy nem teljesen egyenes; ezért megparancsolta, hogy egyenesítsék ki. A szolgák fáradoztak, valójában több ízben próbálkoztak, de a *kapus* mégsem volt elégedett. Végül felszedette velük, majd saját maga fektette le és ekkor végre jó helyre került.

A cselekmény ezen pontján egy vékony, fényes, vörös szőnyeget göngyölítettek ki és a legfelső márványlépcsőtől egészen a járdaszegélyig érve mintegy középső csíkként ráhelyezték a fekete szőnyegre. Ez a vörös ösvény a *kapusnak* még több fejtörést okozott, mint a fekete. De türelmesen tologatta ide-oda, előre és hátra, mígnem teljesen helyesen, a fekete szőnyegnek éppen a közepén nem helyezkedett el. New Yorkban ez az előadás minden bizonnyal kíváncsi és érdeklődő bábműködők hatalmas tömegét vonzotta volna, de itt csak egy fél tucat kisfiú figyelmét bilincselte le, akik a járdán keresztbe álltak. Némelyikük hátán iskolai hátizsák volt, másoknak pedig batyu volt a kezében. Valamennyien önfeledten és odaadóan követték az eseményeket. Az egyikük néha-néha tiszteletlenül átugrott a szőnyegen és a másik oldalra állt. A *kapust* ez szemmel láthatólag minden egyes alkalommal idegesítette.

Most szünet következett. A hoteltulajdonos egyszerű ruhában és fedetlen fővel a legalsó márványlépcsőre állt, egy magasságba a *kapussal*, aki ugyanennek a lépcsőnek a másik

végén helyezkedett el. Hat vagy nyolc pincér, kesztyűben, hajadonfótt, a legfehérebb fehéreneműjüket, a legfehérebb nyakkendőtüjüket és a legfinomabb frakkjukat viselve a két főnök köré csoportosult, a szőnyeghez vezető utat azonban szabadon hagyták. Senki sem mozdult vagy beszélt többet, csak várt.

Csakhamar az érkező vonat éles füttyülő hangja hallatszott, és az emberek rögtön gyülekezni kezdtek az utcán. Kettő vagy három nyitott kocsí érkezett, amely néhány udvarhölgyet és udvari tisztviselőt tett le a hotel előtt. Röviddel ezután egy másik nyitott kocsin megjött Baden nagyhercege, egy daliás egyenruhás férfi, fején a hadsereg sárgarézzel borított, hegyes tetejű, csinos kis sisakjával. Utolsóként Németország császárnéja és Baden nagyhercegeasszonya érkezett meg egy zárt kocsiban. Mindketten keresztülhaladtak a mélyen meghajló szolgák csoportján, aztán eltűntek a hotelben, nekünk csak a tarkójukat mutatva. Az előadás ezzel véget ért.

Úgy tűnt, hogy semmivel sem könnyebb egy uralkodó érkezését megszervezni, mint egy hajót vízre bocsátani.

De most térjünk vissza Heidelberghez. A napok lassanként meglehetősen meleggé váltak, valójában túlságosan is meleggé. Ezért elhagytuk a völgyet és a Kastélyszállóba kvártélyoztuk be magunkat a kastély felett elterülő hegyen.

Heidelberg egy szűk szurdok, egy pásztorbot formájú hegyszoros kijáratánál fekszik: ha a völgyből felfelé néz az ember, akkor láthatja, hogy mintegy két kilométer hosszan szinte teljesen egyenesen fut, majd egy éles kanyar következik jobbra, aztán eltűnik. Ez a szurdok - amelynek lábánál a sebes Neckar folyik - két hosszú, meredek hegyhát között helyezkedik el, vagyis ezek közé ékelődik be. A hegyek háromszáz méter magasak és egészen a hegygerincig sűrű erdő borítja őket, egy rész kivételével, ahol is az erdőt kiirtották és művelni kezdték. Ezek a hegygerincek a szurdok kijáratánál csapottak és két, meredek szembe tűnő előhegységet képeznek, amelyek között fészkel kényelmesen Heidelberg. A lábaiknál pedig a Rajna-völgy halvány messzesége terül el és ebben a messzeségben indul fénylő kanyarokkal vándorútjára a Neckar mindaddig, amíg végül el nem tűnik a szemünk előtt.

Ha az ember most megfordul és még egyszer felnéz a szurdokra, a jobb oldalon a kastélyszállót fogja látni fent egy meredek kőszirten, a Neckar folyó felett - egy sziklán, amely olyan dúsan van levélzettel kibélelve és betakarva, hogy a sziklaszirtből semmi sem látszik. Az épület nagyon szellősen helyezkedik el odafent. A látvány olyan, mintha a kastély

az erdős hegyoldalban félúton egy párkányon állna, és mivel magányos és elszigetelt, valamint nagyon fehér is, ezért erőteljesen kirajzolódik a szellős, lombos-leveles földsánc mögül.

A hotelnek volt egy különlegessége: olyan forradalmi újdonsággal bírt, amely minden módos háznak a hasznára válhatna. Ezt a sajátosságot üveggel körülzárt szalonok sorozataként lehetne leírni, amelyek a hálósobák és a szobák előtt kívülről kapcsolódtak a házhoz. Úgy néznek ki, mintha hosszú, vékony, magas, a házra felakasztott madárkalitkák volnának. Az én szobám egy sarokszoza volt, ezért kettő ilyen kalitkája is volt: egy északi és egy nyugati irányból.

Az északi kalitkából a Neckar - szurdokra pillanthat fel az ember, a nyugatiból pedig lenézhet rá. Ez utóbbi a legpompásabb látvány és a legbájosabb is egyben, amelyet az ember csak képzelhet. Az élénk zöld lombkorona hullámlásából emelkedik ki mintegy puskalövés távolságból a heidelbergi várkastély hatalmas romja üres ablakboltívekkel, borostyánnal borított csipkés oromzattal és szétmorzsolódott tornyokkal: az élet nélküli természet Lear királya - elhagyatva, koronájától megfosztva, viharverten, de mégis királyi fenségesen és csodálatosan. Káprázatos látvány, amikor a napfény esténként hirtelen lecsap a kastély lábánál elterülő lombos lankára és ragyogó permettel szórja be azt, miközben a körülötte elterülő erdők sötét árnyékban maradnak.

A kastély mögött emelkedik egy nagy, kupola alakú, erdővel borított hegy, mögötte pedig egy még előkelőbb és még fenségesebb. A kastély a zsúfolt, barnatetős városra néz le és onnét kiindulva két régi, festői híd ível át a folyón. A látvány most kiszélesedik: az örkapuból a széles rajnai-síkságra lehet kitekinteni, amely lágyan és színesen nyújtózik el, lassanként és álomszerűen elhalványul, míg végezetül észrevétlenül bele nem olvad a távoli horizontba.

Még sohasem volt részem olyan látványban, amely ennyire derűs és megnyugtató varázssal bírt volna, mint ez.

Az első esténken korán nyugovóra tértünk és aludtunk, de két vagy három óra elteltével felébredtem és jólesően hevertem ott, miközben hallgattam a balkonablaknak ütődő esőcseppek megnyugtató kopogását. Én esőnek hittem, de kiderült, hogy csak a nyugtalan Neckar morajlása ez, amely messze, mélyen a szurdokban tovasuhant a védőgátjai között. Felkeltem és a nyugati ablakhoz mentem. Csodálatos látvány tárult elém. A kastély fekete tömbje alatt mélyen, a folyó mentén feküdt a város a csillogó fényekkel díszített utcák kusza pókhálójával, miközben a hidak fényárban úsztak és lándzsaként vetültek a vízre a boltívek fekete árnyékában. Messze hátul, ennek a mesejátéknak a külső szélén pedig lángnyelvek sokasága csillant és parázslott, amelyek, mintha messzi földekre elérnének. Az egész olybá tűnt, mintha a világ összes gyémántját ott szórták volna szét. Mindaddig nem tudtam, hogy egy hat vágányból álló vasúti vonal egyetlen kilométerre ilyen ékszer is lehet.

Az ember jogosan gondolja, hogy Heidelberg és környéke nappali látványánál már semmi sem lehet szemet gyönyörködtetőbb, de ha éjszaka pillantjuk meg a várost, akkor egy lezuhanó Tejutat látunk egy szikrázó vasúti csillagképpel a szélén, amelynek hatására gyökeresen megváltozik az előbb alkotott véleményünk.

Soha nem lehet belefáradni a Neckar- hegyeket a csúcsig felöltöztető sűrű erdő kifürkészésébe. A határtalan erdő végtelen mélységei minden országban szédítő és lenyűgöző hatással bírnak, de a német mesék és mondák ezt még további varázslattal szövik át. Ezek az egész vidéket gnómkokkal, törpékkel, valamint mindenféle titokzatos és rejtélyes lényekkel népesítették be. Mikor e sorokat írom, már annyit olvastam erről, hogy néha már elbizonytalanodom, hogy nem kezdtem-e el én is hinni ezeknek a lényeknek a létezésében.

Egy délután, körülbelül másfél kilométerre a hoteltől, eltévedtem az erdőben és csakhamar álomszerű gondolatok sokasága fogott el olyan állatokról, amelyek beszélnek, valamint koboldokról és elvarázstolt emberekről, és egyéb kellemes legendabeli történetekről. Miután a képzelőerőmet ilyen alaposan megmozgattam, elkezdtem beképzelné, hogy apró, gyorsan tovatűnő alakokat látok, amelyek ide-oda száguldoznak az erdő hosszú folyosóin. A hely különösen alkalmas volt erre. Fenyőerdő volt, barna tűlevelek olyan vastag és puha szőnyegtakarójával, hogy a lépések nem csaptak nagyobb zajt, mintha gyapjún lépdelne az ember. A fatörzsek olyan kerek, egyenesek és simák voltak, mint az oszlopok és sűrűn álltak egymás mellett. Az ágak nélkül majd nyolcméteresek lehettek, majd onnét felfelé a gallyak olyan szorosan kapaszkodtak egymásba, hogy egyetlenegy napsugár sem tudott áthatolni rajtuk. A világ odakint ragyogó napsütésben úszott, de ott sűrű, lágy félhomály honolt és mindehhez olyan mély csend társult, hogy hallani véltem a saját lélegzetemet.

Már vagy tíz perce állhattam ott a gondolataimba és képzeletembe révedve, lélekben ráhangolódva a hely szellemiségére és megfelelő hangulatban ahhoz, hogy élvezzem ezt a természetfeletti élményt, amikor hirtelen egy holló kezdett hangos káromlásba a fejem felett. Ezzel indulásra ösztönzött, aztán mérges lettem, amiért elindultam. Felnéztem és a teremtmény ott ült felettem egy ágon, és lenézett rám. Olyasféle megalázottság és megbántottság érzés lett úrrá rajtam, mint amelyet akkor érez az ember, amikor észreveszi, hogy egy ismeretlen titokban fürkészi őt a visszavonultságában és mindehhez még megjegyzéseket is fűz. Szemmel tartottam a hollót és a holló is szemmel tartott engem. Néhány pillanatig néma csend honolt. Aztán a madár pár lépést tett az ágon, hogy jobb megfigyelői pozíciót találjon, megemelte a szárnyait, fejét mélyen a válla alá szegve felém fordult és újra káromni kezdett - volt ebben a káromlásban valami határozottan sértő. Ha a madár beszélt volna angolul, akkor sem mondhatta volna ki nyíltabban azt, mint amit holló nyelven: "Nos, mit akarsz itt?" Olyan idiótán éreztem magam, mintha valamilyen alávaló tevékenységen kaptak volna rajta és alaposan megdorgáltak volna érte. Ennek ellenére nem válaszoltam. Hollókkal nem felelek. Az ellenség várt egy kicsit, még mindig megemelt vállakkal, fejét a vállai közé lehorgasztva, miközben éles világos pillantását rám szegezte. Aztán további két-három olyan sértést káromgott felém, amelyet nem értettem, de pontosan tudtam, hogy nem olyan kifejezésekkel tűzdelte tele a mondanivalóját, mint amilyeneket a templomban hall az ember.

Még mindig nem válaszoltam. Ekkor az ellenség felemelte a fejét és káromni kezdett. Nem messze az erdőből válasz érkezett - nyilvánvalóan érdeklődő válasz. Az ellenség lelkesen magyarázott, és a másik holló csapot-papot otthagya iderepült. A két holló egymás mellett ült az ágon és olyan szabadon és nyíltan diskuráltak rólam, mint ahogy két természetbúvár értekezne egy újonnan felfedezett rovarfajról. A dolog kezdett egyre idegesítőbbé válni. Újabb barátot invitáltak meg a társaságukba. Ez már nekem is túl sok volt. Éreztem, hogy előnyben vannak, és úgy határoztam, hogy kimászom szorult helyzetemből és elsétálok

onnan. Annyira élvezték a felettem aratott diadalt, mint amennyire bármelyik szegény déli paraszt tette volna. Kinyújtották a nyakukat és kinevettek (már amennyire egy holló úgy tud nevetni, mint egy ember). Sértő megjegyzésekkel illettek mindaddig, ameddig látótávolságban voltam. Ők csak hollók voltak - jól tudtam én ezt-, mindegy volt, hogy mit is gondolnak rólam - és mégis, amikor egy holló olyan dolgokat kiabál utánad, hogy "Micsoda kalap!" "Ó, vedd le a mellényedet!" akkor ez igen is bántó és megalázó, és nincs rá megfelelő indok, sem értelmes magyarázat.

Varga Julietta fordítása